

CZU: 37.013.42/.43

ASIGURAREA CONDIȚIILOR PEDAGOGICE DE EDUCAȚIE A ELEVILOR ÎN MEDIUL ȘCOLAR INTERCULTURAL

Ecaterina ZUBENSCHI, dr., conf. univ.

Catedra Asistență socială, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”

Rezumat. Fiecare cetățean indiferent de religie, etnie, rasă, gen etc., are dreptul la același respect, la recunoașterea demnității proprii. Relațiile dintre oameni se bazează pe demnitatea egală a tuturor. Din punct de vedere juridic, „orice persoană are dreptul la o cetățenie” (Declarația Universală a Drepturilor Omului, art. 15) și la drepturile civile aferente. Școala, reprezintă unitatea socială principală în realizarea educației interculturale, în prevenirea și combaterea conflictelor etnice, educarea elevilor în spiritul respectului față de reprezentanții altor națiuni și naționalități, asigurarea unei educații de o calitate echivalentă pentru toți elevii, indiferent de culoarea pielii, ochii, sexul, statutul social, capacitățile fizice și mentale, în formarea valorilor cetățenești de conviețuire pașnică comună.

Cuvinte cheie: globalizare, migrație, inegalitate, discriminare, conflicte, educație interculturală, toleranță, etc.

INSURANCE OF PEDAGOGICAL EDUCATION CONDITIONS FOR STUDENTS IN THE INTERCULTURAL SCHOOL ENVIRONMENT

Abstract. Every citizen irrespective of religion, ethnicity, race, gender, etc., is entitled to the same respect, to the recognition of his own dignity. Relationships between people are based on the equal dignity of all. From a legal point of view, "any person has the right to a nationality" (Universal Declaration of Human Rights, Article 15) and related civil rights. The school represents the main social unit in achieving intercultural education, in preventing and fighting ethnic conflicts, educating pupils in the spirit of respect for the representatives of other nations and nationalities, ensuring an education of equivalent quality for all pupils, regardless of skin colour, eyes, sex, social status, physical and mental capacities in the formation of common values of peaceful common convection.

Keywords: globalisation, migration, inequality, discrimination, conflicts, intercultural education, tolerance, etc.

Egalitatea de șanse are la bază asigurarea participării depline a fiecărei persoane la viața economică și socială, fără deosebire de origine etnică, sex, religie, vârstă, dizabilități sau orientare sexuală. Ca rezultat al politicilor globaliste și a sistemelor statale deschise, tot mai intens și mai pregnant are loc amplificarea necondiționată a proceselor migraționale, în care participanții implicați încearcă să se acomodeze la mediul social și cultural al statelor primitoare.

Migrația, ca fenomen global, se bazează pe libera circulație a indivizilor diferitor etnii. Străinii se bucură de toate libertățile individuale, dreptul de a circula în mod liber, de a se căsători, drepturi civile, economice și sociale ca naționali. Fiecare cetățean, indiferent de religie, etnie, rasă, gen etc., are dreptul la același respect, la recunoașterea demnității proprii. Relațiile dintre oameni se bazează pe demnitatea egală a tuturor. Din punct de vedere juridic „orice persoană are dreptul la o cetățenie” (Declarația Universală a Drepturilor Omului, art. 15) și la drepturile civile aferente [7].

Afirmarea drepturilor culturale particulare implică anumite riscuri:

- există posibilitatea ca indivizii ce aparțin unui anumit grup cultural să se subordoneze acestuia, sacrificând libertatea personală și posibilitatea de a întreține relații cu membrii altor grupuri;
- în lipsa unei integrări adecvate, este posibil ca cetățenii străini să se retragă în comunitatea lor de origine, sau să se afilieze grupurilor criminale, teroriste, devenind focare periculoase pentru țările primitoare;
- recunoașterea drepturilor culturale diferite, poate duce la drepturi politice, economice, sociale diferite, delimitări teritoriale, creând conflicte „înghețate” de durată.

Formarea pieței internaționale comune, condiționează dezvoltarea rapidă a relațiilor internaționale, centrată pe interacțiunea dintre civilizații, intensitatea cooperării dintre reprezentanții diferitelor popoare în domeniul economic, politic, socio-cultural, înaintând anumite cerințe de transformare a sistemelor educaționale și de formare a infrastructurii politicii și pieței educaționale comune, prin intermediul elaborării și implementării programelor, conținuturilor și serviciilor educaționale internaționale [6].

Educația se afla în centrul procesului de formare interculturală, întrucât ea oferă tuturor indivizilor, indiferent de etnie posibilități necesare pentru a participa în mod real la viața publică.

Se știe, că persoanele școlarizate în aceeași școală împărtășesc nu doar aceeași limbă, ci și ansamblul de cunoștințe și referințe, implicite și explicite.

Prin urmare, școala constituie un spațiu de integrare. În cadrul ei, elevii, indiferent de originea lor etnică, de apartenența religioasă, de originile socială sau rasială sunt tratați în mod egal.

În lipsa unei educații interculturale, școala poate deveni instituția în care se învață anumite atitudini și comportamente relaționale discriminatorii.

Autorii Dasen, Levine și Campbell (1972), în studiile sale, menționează problemele cu care se confruntă grupurile etnice în instituțiile de învățământ și în societatea țărilor primitoare: intoleranță, lipsă de respect, discriminare (rasism, apartheid, sexism), inegalitate, marginalizare.

Problematica lumii contemporane include numeroase discriminări, dorința popoarelor de autodeterminare și înțelegere, sărăcia și foamea, terorismul internațional, intoleranța religioasă, fundamentalismul, traficul de persoane și stupefiante, noi forme de rasism și de epurare etnică, poluarea mediului, dezarmarea [1].

În acest context, relevanța temei propuse pentru cercetare, se impune prin:

- faptul că Republica Moldova este un stat multinațional: principala comunitate etnică este aceea a băștinașilor (71,49% din populație), comunitățile etnice minoritare constituie 28,51%;

- conform datelor Anuarului Statistic pentru anul 2016 (Moldova în cifre), în anul 2012, au sosit în Republica Moldova, 3093 de emigranți, iar în perioada anilor 2013-2015 – 11745 de emigranți, dintre care 4998 sunt copii de vârstă școlară, marea majoritate a cărora învață în școlile din municipiul Chișinău și în suburbiile capitalei (http://www.statistica.md/public/files/publicatii_electronice/Moldova_in_cifre/2016/Moldova_cifre_rom_rus_2016.pdf).

Nu se cunoaște numărul persoanelor străine căsătorite în Republica Moldova, precum și a moldovencilor de religie creștină, care au trecut în religia islamică, trăitori pe teritoriul republicii. Nu se știe nici numărul copiilor proveniți din căsătoriile mixte, vorbitori de alte limbi.

Totodată, Republica Moldova se confruntă cu diverse probleme etnice. În Găgăuzia Yeri se învață și se vorbește oficial în trei limbi: rusa, găgăuză și româna; în Transnistria se învață – rusa; în or. Bălți și în nordul republicii, se vorbește mai mult în rusă și ucraineană, la Chișinău, în suburbiile capitalei și în centrul republicii – se vorbește româna și rusa, iar în unele localități din sudul republicii, se vorbește bulgara. În capitala republicii, tot mai frecvent se aude vorbindu-se în limba turcă, engleză și arabă.

Tensiunea relațiilor interetnice din Republica Moldova se datorează mai multor factori cumulativi: trecerea de la un sistem economic centralizat la economia de piață, instabilitatea și distorsiunea dintre clasele politice conducătoare, sărăcia, migrația internă și externă necontrolată, creșterea necondiționată a împrumuturilor și datoriilor respective, șomajul, distrugerea idealurilor naționale, transformarea drepturilor etnice într-o „ideologie a propagandei în campaniile de alegeri”, ignorarea problemelor etnice, diviziunea teritorială, persistența conflictelor „înghețate”, inconsecvența dezbaterilor politice privind statalitatea republicii: „decentralizare”, „autonomie” sau „federalizare”?

În corespundere cu Codul Educației al Republicii Moldova, nr. 152 din 17.07.2015 s-a stabilit cadrul juridic al raporturilor privind proiectarea, organizarea, funcționarea și dezvoltarea sistemului de educație din Republica Moldova. Pentru prima dată a fost introdus termenul de bilingvism, cu sensul educației interculturale, promovarea dialogului intercultural, a spiritului de toleranță, a nediscriminării și incluziunii sociale, recunoașterea și garantarea drepturilor minorităților naționale, inclusiv a dreptului la păstrarea, dezvoltarea și exprimarea identității lor etnice, culturale, lingvistice și religioase (capitolul II, art. 5) [3].

Mediul școlar intercultural reprezintă o nouă dimensiune a educației contemporane. Societatea actuală prefigurează o intensificare a schimbărilor și transformărilor în toate domeniile, inclusiv cel educațional. Educația interculturală este educația relațiilor interpersonale, care implică membrii unor culturi diferite.

Scopul acestui tip de educație este de a facilita relațiile interculturale, de a contribui la formarea și intensificarea atitudinii de toleranță, de acceptare a celuilalt. Diferențele în raport cu celălalt vizează mai multe domenii: limbă, religie, practici sociale, de

relaționare, vestimentare, alimentare, de petrecere a timpului liber, tradiții etc. În funcție de acestea individul în interacțiune cu cel diferit de el poate să aibă un ansamblu de reacții complexe de natură cognitivă, afectivă, comportamentală. Aceste reacții pot fi de acceptare sau de negare.

Pentru soluționarea problemelor educației interculturale, sunt necesare răspunsuri prompte, ingeniozitate și eforturi pedagogice și financiare importante.

Educația interculturală este o temă pedagogică nouă, pusă în vizor, în Republica Moldova, abia în anii 1995, fiind puțin abordată de către cercetători. Unele aspecte cu referire la educația interculturală au fost oglindite în cercetările autorilor moldoveni: Bucun N., Guțu V., (2009), Botnari V., Ianioglo M., (2009), Țvetcov A. (2009), etc., fiind fundamentate în lucrările autorilor de peste hotare: Plugaru L., Păvălache M., (2007), Cozma T., (2001), Cucuș C., (2000), Dasen Pierre, Perrgaux Christiane, Rez Micheline, (1999), Mucchielli Al., (2002), Poledna R., (2012), Библер В.С., (1991), Джурицкий А.Н., (2007, 2016), Пренко Л. И., Цатуров В. Н., (2007), Макаев В.В., Малькова З.А., Супрунова Л.Л. (1999), Почебут Л. Г. (2005), Гаганова О.К., (2003, 2014), Сыродеева А. А., (2011) etc.

Necesitatea temei de cercetare: „Formarea condițiilor pedagogice de educație a elevilor în mediul școlar intercultural” incită:

- pregătirea cadrelor didactice și educația părinților în spiritul valorilor educației interculturale, în corespundere cu legislația și politicile internaționale de educație multietnică;
- reorientarea spațiului educațional atitudinal, relațional și comunicațional axat pe centrarea copilului, ca persoană ce aparține unui anumit grup etnic;
- cultivarea dragostei și a responsabilității față de țară, popor, neamuri;
- elaborarea modelului pedagogic și formarea condițiilor pedagogice de educație a elevilor în mediul școlar intercultural, în baza modelelor pedagogice existente în experiența mondială a statelor dezvoltate;
- cultivarea valorilor morale cetățenești de conviețuire comună, de participare a indivizilor la interacțiunea culturală multietnică, ca subiect și cetățean al culturii naționale;
- recunoașterea diversității valorilor culturale ale reprezentanților diferitor etnii imigrante în Republica Moldova, în scopul adaptării și incluziunii lor la condițiile mediului școlar și social comunitar;

Educația interculturală, urmează să realizeze nu numai educarea elevilor în spiritul respectului față de reprezentanții altor națiuni și naționalități, dar și asigurarea unei educații de o calitate echivalentă pentru toți elevii, indiferent de culoarea pielii, ochii, sexul, statutul social, capacitățile fizice și mentale.

Aceste determinante servesc un laitmotiv în lansarea temei de cercetare, în scopul profilaxiei comportamentelor neadecvate, conflictelor etnice, construirii unor relații

interculturale temeinice dintre culturi și civilizații, conlocuitoare pe teritoriul Republicii Moldova.

Prin urmare, realitatea socială din Republica Moldova, atribuie educației contemporane sarcina formării unei personalități capabile de a se adapta la ritmul accelerat al schimbărilor din societate și aptă de a soluționa constructiv situații de problemă ce pot apărea în mediul intercultural multi-etnic.

Tot odată, procesul de cunoaștere și de acumulare a cunoștințelor lumii moderne, și de răspândire a rezultatelor experienței acumulate, transcende frontierele naționale pentru o educație interculturală europeană modernă, actualizând necesitatea temei de cercetare lansată.

Bibliografie

1. Botnari V., Ianioglo M. Mediul multi-etnic-solicitant al competenței de comunicare asertivă. Universitatea de Stat din Tiraspol. <http://studiamsu.eu/wp-content/uploads/16.-p.75-81.pdf>
2. Proiectul Hotărârii Guvernului Republicii Moldova „Privind aprobarea Strategiei de consolidare a relațiilor inter-etnice în Republica Moldova pentru anii 2017-2027” <http://www.particip.gov.md/proiectview.php?l=ro&idd=2922>
3. <http://lex.justice.md/md/349661>
4. Zubenschi E. Parteneriatul instituțiilor publice – o soluție în combaterea violenței școlare. În: Practica psihologică modernă.: conf. șt. cu participare internațională, 27-29 septembrie. Chișinău: Tipogr. UPSC, 2013. p. 71-78.
5. Бессарабова И. С. Современное состояние и тенденции развития поликультурного образования в США. дис. д-ра пед. наук: 13.00.01/ И.С. Бессарабова. - Волгоград, 2009. 563 с.
6. Джурицкий А.Н. Поликультурное воспитание в современном мире. М.: Прометей, 2002. 71 с.
7. Интеграция образовательных пространств: опыт и перспективы реализации стратегии межкультурного образования в контексте мирового образовательного пространства. II Международная Интернет-конференция. Ижевск, 2015.
8. Выршиков А.Н. и др. Российский патриотизм: истоки, содержание, воспитание в современных условиях: уч. пособие. под общ. Ред. А.К. Быкова и В.И. Лутовинова. М.: Планета, 2016. 336 с.
9. Ситникова Е.Н. Формирование субкультурной грамотности подростка в условиях взаимодействия школы и семьи. автореф. дис. канд пед. наук: 13.00.01. Волгоград, 2014.